

trossos dels termes de Petra, Artà i Manacor) (mapa Masc. 21H10), i Colls d'Artà. Com a molt, fóra possible que el nom es repetís en dos paratges del Centre-Nordest.

Encara menys ens hi fa nosa l'afegit *Font-*, perquè notàvem amb sorpresa en el vol. I, 147, que ni a *Fontpella* o *Fontpellela* ni en les seves terres, no hi ha cap font (a penes aigua d'un pou). *Font* ha de ser, doncs, en aquesta nom. una disfressa d'algun altre mot que s'hi acumularia.

II. D'altra banda tenim *Pèrola*. Altra possessió i ben antiga, però en el terme de Llucmajor (Masc. 35C3), però a la part NE. del terme, 2 k. al NNE. de Ses Pedreres de Son Fuiana. No sols figura com possessió important i antiga, ja en el mapa Despuig, sinó que es troba *Perola* en diversos documents del segle de la Conquesta, anys 1232 i 1307.¹ Però és que —veig ara— també figura ja en el *Rept.* «*alcheria Pilura* XII jovades» (Bof. 108.1) citada entre les donades als Templers, en el terme de *Montuiri*, i ja Quadrado endevinà que és «hoy *Penola*» (Quad. 485), perquè llavors no se'n distingeix el terme de Llucmajor. *Pèrola* és sens dubte metàtesi de les consonants *l - r > - r - l* en lloc de la *Pilura* del *Rept.*

I en aquest comprenem que és un nom paral·lel i inseparable de *Péllar* del Centre-Nordest. Majorment puix que també en aquest hi ha variants escrites amb *i* (*Pillar*, *Pilli*, p. 25).

Ja en el nostre primer estudi vàiem clar almenys que havien de ser noms d'herència mossàrab (òbviament inexplicables per l'àrab i pel català). Però fracassaren els intents de veure-hi material romànic. És pre-romà, de la sèrie proto-balear, en *ʿAR / ʿOR* que hi vàrem formar amb *Bócor* (v. I, 72), *Míner* (p. 205), *Síller*, *Cúber*, *Búger* > *SÍLUAR* (> *Selva*), *Sóller* (probt. *Malbuja*, *-úger*) (veg. sobre els últims, *DECat.* II, 107b27-68, i els articles respectius de l'*Onom.*, espt. *Sóller* i *Selva*). En tots ells, és clar, que ara la *-R* és muda (d'aquí la grafia *Fontpella*).

Tots dos suposen, doncs, una base *PÉLIAR* (o potser en part *PÉLIOR*), sinó que a *Pèrola* se li ha adherit la *-a* pel gènere femení de *alqueria*, de *Font* etc. Però aquest *Fon-*, puix que no hi ha aigua, deu ser algun terme genèric. Potser el comuníssim terme àrab *ḥārā* 'casa, barriada' («quartier»), que ens ha donat molta toponímia nostra: *Alfara*, un altre *Alfara*, *Alfarella*, *Alcaufar* (vol. II, 123-124, i vol. I, v. 30). En la pron. morisca *ḥārā* amb *e*; *él*; aquí però, la *ā* velar deguda al contorn emfàtic (*h, r*), dona *borepeljar* dissimilat *fon(e)peljar*.

Hi hagué, doncs, dos llocs separats (al Sud i al NE.), amb un mateix nom: proto-balear *PÉLIAR*, *-OR* en comú. Per què no?

¹ Rosselló Vaqué i R. F. Massanet, *Hist. de Manacor* I, 114, Font Obrador, *Hist. de Llucmajor*, I, 198.

Pelleja, V. *Pallejà* *Pelliganda*, V. *Puigllanguard Peluncà*. -ano, V. *Pelancà* *Pempí*, V. *Pampa Pena*, V. *Cases de Pena* *Pena-roja*, V. *Penya*

PENÀGUILA

Vila valenciana molt antiga entre les serres de Mariola i Aitana, en una vall profunda i aspra de la comarca d'Alcoi, uns 8 k. a l'E. d'aquesta ciutat.

La *PRON. POP. local* és *penàjila* sobretot a la comarca, també *AlcM.* i jo ho vaig sentir així en les enqs. de 1963 allí al voltant, en particular la d'aquesta vila (XXXV, 4-50); a gent més llunyana i primmirada se sent també *penàgila*.

Dites tòpiques, en corren moltes: «en *Penaila* està a la glòria / i en Ares el primer cel; en Benesgatori i en Alcoleja, l'infern» (S. Guarnier, *Misc. Fabra*, 393); i altres cobles, amb la forma *penaila*, (ibid. n. 4 i 77), *-àguila*, nº 3; i no falta entre els veïns, qui els tracta de «*Penaila*, poble sense vergonya» (Amades, *Geogr. popular*, 98).

Gentilici —molt notable per la *è* etc., i suposo exacte—: *penaylèns* (M. Gadea. *T. del Xè* II, 105); *AlcM.*: *penaguilenc*, *-enca*.

MENC. ANT. En la Cròn. de Jaume I: «-- missatge de la Regina --- una carta --- que Alazrac, que ns havia emblat lo castell de *Penaguila* --- fom duramen somoguts --- de tan bon loch e de tan honrat con era *Penaguila* --- nos havia emblat lo castell de *Penaguil* de la qual cosa havíem gran dolor e gran ira» (§ 36 3-6, Ag. 381-2).

En el *Rept.*, molt sovint p. ex. hi ha una llista de donacions a les pp. 346-7 (Bof.), encapçalada en capitals PENNAGUILA, forma que es repeteix en altres passatges entre ells amb indicació d'alqueries que depenen del seu terme: «Raval et *Binabalim* ['Benifallim'] q. sunt in te. de *Pennaguila*», repetit, 346.3f, 347.1, però també en una forma arabitzada, on la *P-* s'ha canviat en *B-* i l'acostumada adaptació als noms en *Beni-*: «term. alcherie q. d. *Alcholeya*, que est in termino de *Beniaguila*» (347.65): «in *Consoltania* via q. itur ad *Beniaquilam*» (472).

1258: «Alq. de *Benibalim* term. de *Beniaguila*» (Mtz. Fdo., *Doc. Val. ACA* I, n. 795); 1262: també en la forma *Benaguila* amb *Benifallim* (ib. 419) i és la forma també, en què el 1258 s'hi situen cases i terres en l'alq. de *Frastina*¹ (nº 126) i altres en l'alq. de *Benilloba* (nº 143). El 1288 altra menció del «Castrum de *Benàguila*».

Més tard ja es generalitza la forma romànica pura. 1270. *Penàguila* citada junt amb *Serrella*, (el massís que la domina) (Mtz. Fdo., nº 981); 1275: ordre a l'alcaic de *Penàguila* perquè s'avitualli, perquè hi ha perill de guerra (*El Arch.* IV, 311); 1275-6: lloc dit *Synnán* en terme de *Penaguila* (Mtz. Fdo. nº 1918);